

Výhled veřejných financí

Eva Zamrazilová
Národní rozpočtová rada

Úvod

- Po finanční krizi došlo ve většině zemí EU k významnému nárůstu dluhu, který se již nepodařilo vrátit na předkrizovou úroveň
- Pandemie COVID-19 zastihla veřejné finance vyspělých zemí v různém stadiu připravenosti na potřebu pomoci postiženým subjektům
- Různé země volily různé strategie
- Podle toho se bude i v příštích letech vyvíjet veřejné hospodaření v EU
- A jak si stojí Česko ?

Legislativní zázemí - Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti

- Zákon (návrh 2012) byl původně koncipován jako ústavní zákon s vysokými pravomocemi Národní rozpočtové rady
- Dvě základní pojistky „insurance tools“ – **numerická fiskální pravidla**
 - Limit na celkové výdaje veřejného sektoru odvíjející se od 1% strukturálního deficitu VF
 - Limit na celkový veřejný dluh ve výši 55 % HDP –“dluhová brzda“
 - Pro státní rozpočet povinnost zamířit zpět pod 55%

- Pro municipality a zdravotní pojišťovny povinnost vyrovnat rozpočty

Zjištění a doporučení NRR 2018-2019

• Hlavní zjištění

- Fiskální politika ČR je dlouhodobě procyklická a proto neplní svoji stabilizační funkci
- Ani v obdobích kdy je ekonomika na svém potenciálu, nedostačují příjmy výdajům, deficit je zabudovaný přímo ve struktuře VF
- Příliš vysoký a stále rostoucí podíl mandatorních výdajů

• Doporučení

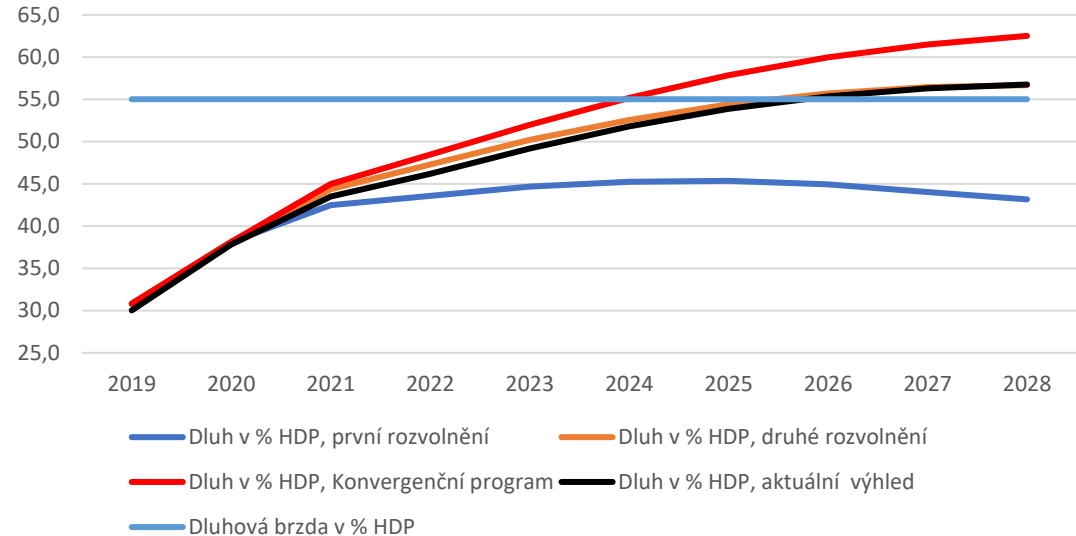
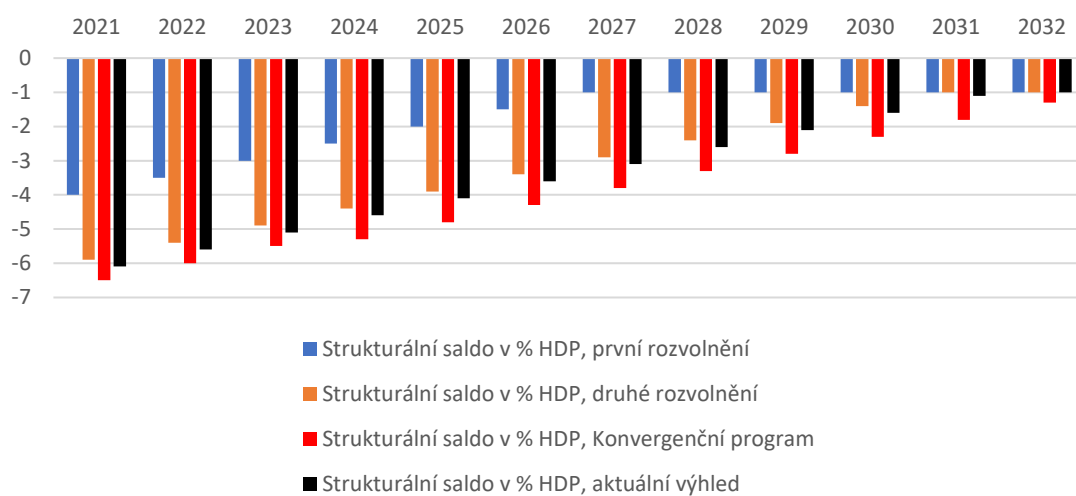
- Nevyčerpávat v dobrých časech veškerý prostor daný nadprůměrně dobrým hospodářským výkonem
- Snížit veřejné výdaje tak, aby byly dlouhodobě udržitelné

• Varování

- Plné využití výdajových rámců v dobrých časech vede k nežádoucí fiskální expanzi
- V případě nečekaného zhoršení hospodářského výkonu nebude prostor pro aktivní fiskální politiku

Pandemie COVID-19 plně potvrdila veškeré obavy

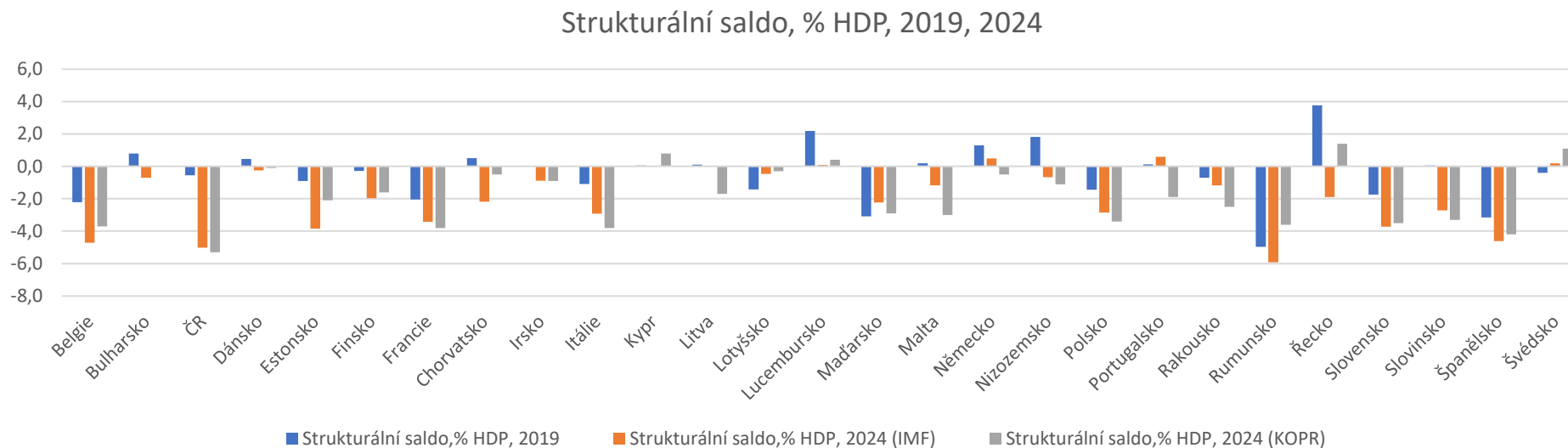
Dopady rozvolnění fiskální politiky z roku 2020

Zdroj: Výpočty ÚNRR, Konvergenční programy, ([2021 European Semester: National Reform Programmes and Stability/Convergence Programmes | European Commission \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/2021_european_semester_national_reform_programmes_and_stability_convergence_programmes_en)).

- 1. novela Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti
 - Duben 2020 – rozvolnění fiskálních pravidel pro roky 2021-2027
 - Limit strukturálního salda ve výši -1 % zvýšen na -4 % v roce 2021, následně by saldo mělo být snižováno tempem 0,5 p.b. ročně
- 2. novela Zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti
 - Prosinec 2020 – „vypnutí“ pravidla strukturálního deficitu pro rok 2021
 - Dosažení strukturálního pravidla v roce 2031
- Návratu ke strukturálnímu schodku ve výši 1 % HDP v roce 2031 odpovídá i aktuální výhled
- V návaznosti lze odhadovat i projekci dluhové dynamiky

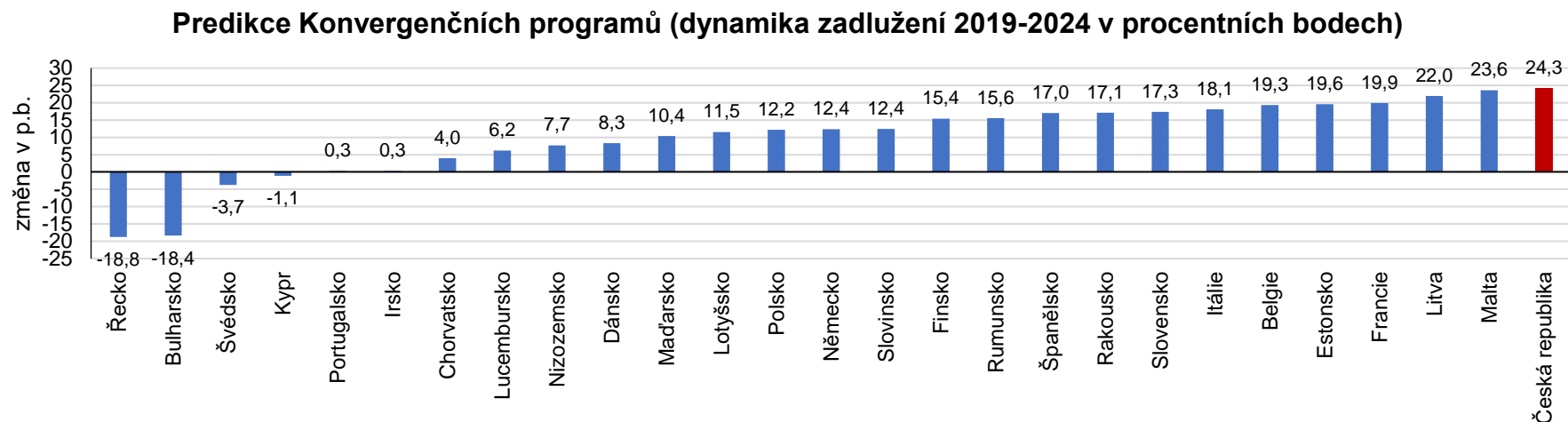
Strukturální saldo veřejných financí EU-27 - 2019 versus 2024

Zdroj: IMF, WEO, duben 2021, Konvergenční programy, ([2021 European Semester: National Reform Programmes and Stability/Convergence Programmes](#) | [European Commission \(europa.eu\)](#)).

- Dle Konvergenčních programů bude mít v r. 2024 ČR nejvyšší strukturální deficit z EU
- Více než polovina zemí v roce 2024 plánuje strukturální deficit pod 2 % HDP – jedná se převážně o země, jejichž struktura hospodaření byla před pandemií vyrovnaná
- Strukturální i celkové schodky předznamenávají do značné míry další vývoj zadlužení

Dluh sektoru vládních institucí EU-27: 2019 versus 2024

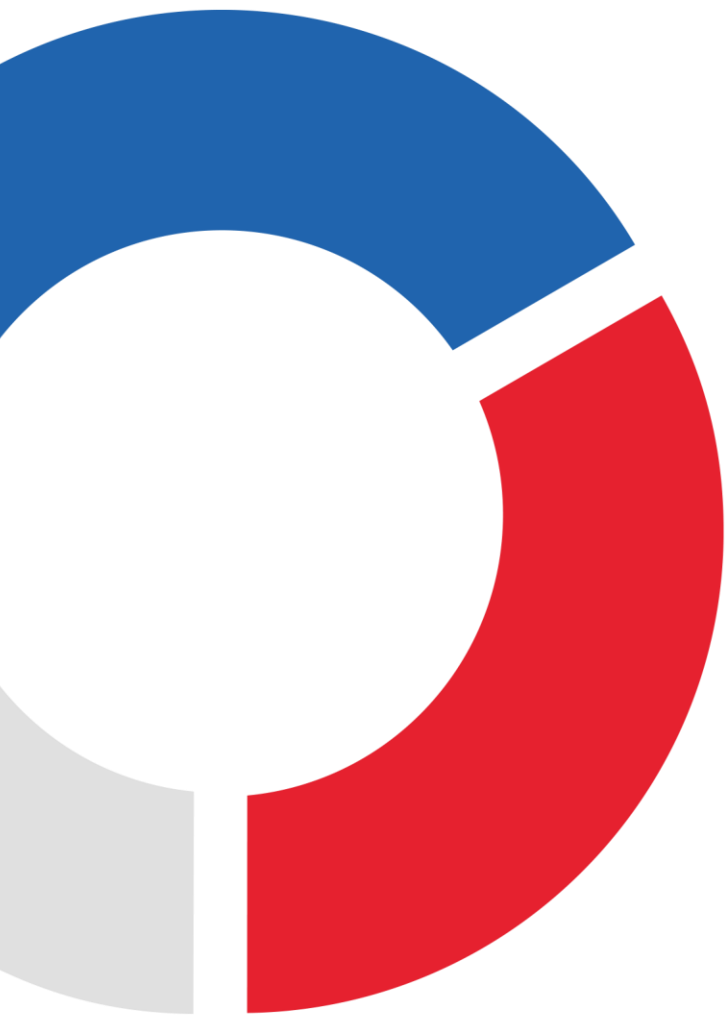

Zdroj: Vlastní zpracování, Konvergenční programy, ([2021 European Semester: National Reform Programmes and Stability/Convergence Programmes](#) | [European Commission \(europa.eu\)](#)).

- Země s robustní proticyklickou strukturou veřejných financí jsou schopné mít kontrolu nad výší zadlužení
- Země se strukturálními problémy se po krizích nevrací na předkrizovou úroveň a v každé příští krizi dále zvyšují svůj dluh
- ČR se ze 4. příčky (2019) během příštích 5 let přiřadí mezi středně zadlužené země EU
- Fiskální pravidla jsou dobrý nástroj v případě pevného ukotvení

Závěrem

- Základním problémem Česka je procykličnost veřejných financí – v dobrých časech byly veškeré dodatečné příjmy přetaveny převážně do mandatorních výdajů, nevytvářely se rezervy
- Fiskální pravidla byla rozmělněna při první příležitosti
- Aktuální rozsah nerovnováhy není řešitelný drobnými zásahy (sektorová daň, atd. - rozměr je řádově odlišný)
- Odkládání dohody o změně i bagatelizace problému povedou ke koncentraci břemene na mladší generace
- Bagatelizace problému pro malou otevřenou ekonomiku s krátkou historií dlužníka na finančních trzích je riziková
- Absence konsolidační vize, chybí jasný plán návratu prostředků DPFO na příjmovou stranu (příslib „dvouletého opatření“)
- Odvolávání se na budoucí vládu, která bude řešit konsolidaci — nedává smysl (pak by nemohly existovat žádné strategie přesahující volební období)

Děkuji za pozornost